Published July 28, 2017

Klapalekiana, **53**: 171–174, 2017
ISSN 1210-6100

Ing. Dr. František Gregor, CSc., Dr.h.c. oslavil v roce 2016 devadesátiny

Ing. Dr. František Gregor, CSc., Dr.h.c. celebrated his 90th birthday in 2016

Vypadá pořád stejně a obdobně neopadá ani jeho aktivita a nadšení zkoumat všechno neznámé, samozřejmě hlavně v entomologii. Ano, je to až neuvěřitelné, František Gregor, lepidopterolog, dipterolog a světoznámý autor vědecké entomologické ilustrace oslavil v roce 2016 devadesáté narozeniny. A to není víc než „čtyři pět let", kdy jsme mu přáli k osmdesátce.

František se narodil 7. října 1926 v Loučce u Nového Jičína. Měl štěstí – jeho budoucí zájmy a nakonec i profesionální dráhu ovlivnil jeho otec, gymnaziální profesor a významný český hymenopterolog a popularizátor entomologie František Gregor senior. Dříve než byl za činnost v protifašistickém odboji zatčen a následně umučen v koncentračním táboře v Mauthausenu, stačil ve Františkovi rozvinout zájem o hmyz i mimořádné malířské nadání. Ve svém rodišti František prožil i dětská léta, v roce 1935 se rodina přestěhovala do Brna. Tam František dokončil základní školu a vystudoval reálné gymnázium. Již během středoškolského studia vynikal jak pozoruhodnými malířskými schopnostmi, tak širokými entomologickými znalostmi. Svůj první vědecký článek o vakonoši *Psyche viciella* [= *Megalophanes viciella*] na Moravě publikoval společně s otcem v Entomologických listech v 16 letech. V té době začal pronikat do brněnského entomologického dění a seznámil se s řadou významných entomologů (např. J. Kratochvíl, F. Miller, K. Šulc) i podobně „postižených" vrstevníků. Mezi nimi byl také jeho celoživotní spolupracovník a přítel Dalibor Povolný. S ním zveřejnil v roce 1944 první společnou publikaci, zprávu o výskytu pestrokřídlece podražcového na Brněnsku. Následovala práce o druzích rodu *Procris* (1945), ale to již bylo na vysoké škole.

Na lesnickou fakultu Vysoké školy zemědělské v Brně se František zapsal hned po skončení války. Studium ukončil v roce 1950 a v zápětí předložil doktorskou disertační práci na téma „Podkopěnkovití moli rodu *Lithocolletis* na dubech". Tato pozoruhodná studie vyšla tiskem v roce 1952, přinesla množství nových faunistických, biologických a ekologických poznatků a dodnes je u nás i v zahraničí často využívána a citována. Po úspěšné rigorózní zkoušce a získání titulu Dr. byl přijat do řádné aspirantury u prof. Pfeffera na Lesnické fakultě ČVUT v Praze, kde se zabýval komplexním studiem obaleče dubového (*Tortrix viridana*). Vědecké hodnosti CSc. dosáhl v roce 1956. V tomtéž roce nastoupil jako vědecký pracovník do Parazitologického ústavu ČSAV v Praze, kde byl dlouhá léta společně s Janem Rozsypalem a Daliborem Povolným členem jeho brněnského dipterologického oddělení. V Parazitologickém ústavu pracoval až do roku 1983. V souvislosti s reorganizací pracovišť akademie věd pak přešel do Ústavu pro výzkum obratlovců v Brně, kde působil až do odchodu do důchodu.

Vědecká činnost Františka Gregora je značně rozsáhlá. Zhruba lze říci, že profesně se zabýval (zpočátku spíše z nutnosti) převážně dvoukřídlými a volný čas zůstával motýlům, ale také se věnoval ve stále větším rozsahu malování. Sám nebo ve spoluautorství publikoval 95 vědeckých prací a sdělení o taxonomii, faunistice nebo ekologii dvoukřídlých. Ale motýly svoji vědeckou dráhu začínal a zůstal jim věrný celý život. Již během vysokoškolského studia a v první polovině 50. let zveřejnil sérii faunistických a taxonomických prací zaměřených převážně na drobné, zejména minující motýly. Na prvním místě to byly jeho oblíbené klíněnky (*Phyllonorycter* spp., tehdy jako *Lithocolletis*), kromě druhů minujících na dubech podrobně zpracoval také např. druhy na javorech, olších, vrbách a s D. Povolným se zaměřili na druhový komplex na ovocných stromech. Všechny druhy chce dokonale poznat, odhalit vztahy k hostitelským rostlinám, stanovištní požadavky, morfologické změny housenek v průběhu ontogeneze apod. V posledních letech intenzivně studuje klíněnky na dubech a vrbách, snaží se pochopit jejich trofické vazby nebo např. analyzuje závislost zbarvení na nadmořské výšce a mikroklimatických podmínkách. Z dalších motýlů ho nadchly také např. vřetenušky, kterým, opět společně s D. Povolným, věnovali krátce po válce obsáhlou monografii. Celkem o motýlech napsal téměř 50 různě zaměřených publikací, v jeho bibliografii najdeme i práce o blanokřídlých, byl také spolueditorem několika knižních monografií.

František má obrovskou výhodu v tom, že si své vědecké práce mohl a může sám doplnit precizními ilustracemi. Jeho věrné akvarely klíněnek zaujaly vědeckou obec již v 50. letech a od té doby dostává nabídky nebo prosby o ilustrace vědeckých děl u nás i v zahraničí. Celkem dosud namaloval přes 4000 barevných akvarelů motýlů a dvoukřídlých, ilustroval také některé botanické publikace. Velký ohlas získaly jeho akvarely zejména v sérii monografií „Microlepidoptera Palaearctica“, vycházející v Rakousku a později v Německu. Celkem ilustroval 9 svazků. Ilustroval také některá významná dipterologická díla např. Flies and Disease (Princeton University Press, 1971). Před nedávnem vyvolaly pozornost jeho obrázky v monografii australských zelenáčků (CSIRO Publishing, Collingwood, 2004). V jeho případě nejde o prostou, technicky perfektně provedenou malbu (i když on sám říká, že obkresluje jen to, co vidí), ale o současnou pečlivou analýzu důležitých znaků, které je pak schopen v obrázku „vypíchnout“. V několika případech si dokonce všiml důležitých rozlišovacích znaků a upozornil na ně specialisty, kteří samotní je přehlédli.

František Gregor se zapsal do vědecké literatury objevy a popisy asi 20 neznámých druhů dvoukřídlých. A nejsou to druhy jen z území bývalého Československa, ale také např. z Kuby, Libanonu, Španělska, Hindúkuše nebo Himálaje. Jsou to např. *Meoneura milleri* Gregor, 1973, *M. acuticerca* Gregor, 1973, *M. moravica* Gregor et Papp, 1981 (Carnidae), *Thricops tatricus* Gregor, 1988, *Coenosia bartaki* Gregor, 1991 a *C. doloresae* Pont et Gregor, 2008 (Muscidae). Společně s D. Povolným popsali např. v roce 1965 z Bulharska neznámou vzpřímenku *Acrocercops soffneri* [= *Dialectica soffneri*] a v roce 1983 ze Slovenska drobníčka *Ectoedemia spiraeae*. Více rodů a druhů hmyzu nese jeho jméno např. makadlovka *Gregorempista* Roesler, 1969, zelenáček *Gregorita* Povoný et Šmelhaus, 1951, masařka *Bahamiola gregori* Rohdendorf, 1970, trávníček *Elachista gregori* Traugott-Olsen, 1988, klíněnka *Phyllonorycter eugregori* Laštůvka et Laštůvka, 2007, makadlovka *Scrobipalpa gregori* Povolný, 1967 a lesknatka *Sympiesis gregori* Bouček, 1958. Významným oceněním jeho celoživotního díla bylo udělení čestného titulu Dr.h.c. Vysokou školou zemědělskou v Brně v roce 1993.

Kompletní bibliografie F. Gregora je uvedena v článku k jeho 80. narozeninám (*Klapalekiana* **42**: 387–396, 2006), zde uvádíme jen publikace zveřejněné později.

Je nám milou povinností a ctí, že můžeme jménem svým i jménem všech přátel a kolegů popřát Františkovi nadále pevné zdraví a stávající nadšení pro další řešení tajuplných entomologických problémů a záhad.

František Gregor was born on 7th October 1926 in Loučka near Nový Jičín, and his family moved to Brno soon afterwards. His interests, both personal and professional, were mainly influenced by his father František Gregor senior, a secondary school teacher and outstanding Czech hymenopterist. František Gregor published his first scientific article, "*Psyche viciella* in Moravia", at the age of only 16, as a secondary school student. At the end of the war, he met his lifelong friend and colleague Dalibor Povolný, with whom he later published a number of scientific works. Besides entomology he engaged in painting since childhood, which also proved beneficial for his scientific research.

In 1945, he enrolled in the Faculty of Forestry of the University of Agriculture in Brno. He finished his studies in 1950 and submitted the dissertation "Species of the genus *Lithocolletis* on oak trees". This thesis was published in 1952 and remains an important and frequently used source of information. In 1955 he was appointed to the Institute of Parasitology of the Czech Academy of Sciences, where he worked in the Diptera department for many years. He published (including as a co-author) 95 scientific studies on Diptera, including discoveries and descriptions of about 20 new species from various parts of the world (besides Czechoslovakia e.g. from Cuba, Lebanon, Spain, the Hindu Kush and the Himalayas). Diptera he described included *Meoneura milleri* Gregor, 1973, *M. acuticerca* Gregor, 1973, *M. moravica* Gregor et Papp, 1981 (Carnidae), *Thricops tatricus* Gregor, 1988, *Coenosia bartaki* Gregor, 1991 and *C. doloresae* Pont et Gregor, 2008 (Muscidae). He also continued research on moths throughout his life, especially focussing on the genus *Phyllonorycter* and other leaf mining taxa. He described, together with D. Povolný, e.g. *Acrocercops soffneri* [= *Dialectica soffneri*] from Bulgaria in 1965 and *Ectoedemia spiraeae* from Slovakia in 1983. His artistic skills enriched his publications with accurate paintings. From the 1950s, he received requests to illustrate various entomological works. He illustrated 9 volumes of the monographic series "Microlepidoptera Palaearctica", and he became one of the editors of this monumental series. Recently (2004) he also illustrated a monograph on Australian forester moths. To date, he has painted over 4000 watercolours of moths, flies, and some plants.

Several insect genera and species have been named after him, e.g. *Gregorempista* Roesler, 1969 (Gelechiidae), *Gregorita* Povolný et Šmelhaus, 1951 (Zygaenidae), *Bahamiola gregori* Rohdendorf, 1970 (Sarcophagidae), *Elachista gregori* Traugott-Olsen, 1988 (Elachistidae), *Phyllonorycter eugregori* Laštůvka et Laštůvka, 2007 (Gracillariidae), *Scrobipalpa gregori* Povolný, 1967 (Gelechiidae), *Sympiesis gregori* Bouček, 1958 (Eulophidae). The University of Agriculture in Brno awarded F. Gregor the title Dr.h.c. in 1993, for a lifetime's achievement.

His complete bibliography is listed in *Klapalekiana*, 42: 387–396, 2006, only later publications are listed here.

It is our pleasure and honour to wish František, on our behalf and on behalf of all his friends and colleagues, continued good health and the enthusiasm for solving further interesting entomological problems and mysteries.

Zdeněk Laštůvka & Hana Šefrová

Bibliografie – Bibliography

GREGOR F. & ROZKOŠNÝ R. 2006: Thricops albibasalis (Zetterstedt, 1849) and some other records of interesting Fanniidae and Muscidae (Diptera) in central Europe. *Studia Dipterologica* **13**: 333–335.

HUDEC K., KOLIBÁČ J., LAŠTŮVKA Z. & PEŇÁZ M. (eds) 2007: *Příroda České republiky. Průvodce faunou*. Academia, Praha, 440 pp. (in Czech) (F. Gregor, 80 akvarelů dvoukřídlých; 80 watercolour illustrations of Diptera).

PONT A. C. & GREGOR F. 2008: A new species of the genus Coenosia Meigen, 1826 (Diptera: Muscidae) from the Sierra Nevada, Spain. *Boletín de la Asociación española de Entomología* **32**: 305–313.